

національному університеті імені Тараса Шевченка, що супроводжувала його практично все життя. Як уже зазначалося, 40 років віддав він кафедрі історії стародавнього світу та середніх віків. До кінця життя вважав О. П. Крижанівський цю роботу своїм великим щастям.

Всі, хто вчився у нього, як ті, хто став орієнтологом, так і ті, хто обрав інші спеціальності, завжди з вдячністю згадують його лекції, у котрих відобразився художній талант його натури і ставлення до історії. Вони відрізнялися жвавістю, яскравістю і доступністю викладу, відтворювали минуле у всьому його історичному колориті. Були насичені глибокими, завжди оригінальними думками, котрими він щедро ділився зі своїми студентами, розкриваючи "таємниці ремесла" історика.

Не менш захоплюючими були його семінари, де наголос завжди робився на самостійну дослідницьку роботу студента вже з першого курсу. Надаючи своїм слухачам максимум свободи, О. П. Крижанівський разом з тим запалював у них вогник пошуку нових оригінальних рішень кожної теми. Він не скупився ділитися зі студентами своїми величезними знаннями, навколо нього завжди існувало обширне "поле тягіння", що втягувало велику кількість студентської молоді, які писали у нього курсові, дипломні роботи, а деякі і кандидатські дисертації.

Через велике різноманіття наукових інтересів О. П. Крижанівського його навряд чи можна назвати творцем наукової школи у вузькому змісті цього слова. Однак, він створив школу однодумців в історичній науці, озброївши її представників ґрунтовною дослідницькою методикою, любов'ю до історії і чесністю у ставленні до неї.

Усі люди, яким пощастило спілкуватися з О. П. Крижанівським – і в науці, і у викладацькій та організаційній роботі – вбачали у ньому прекрасний зразок не лише знаного вченого, але і людини з великої літери. У ньому гармонійно поєднувались інтелігентність і навіть інтеле-

ктуалізм з незвичною для такого відомого вченого простотою, демократичністю у поведінці, одязі, розмові, повна відсутність академічної бундючності. Добрий за натуру, він охоче допомагав усім, хто про щось його прохав, був уважним і турботливим до своїх близьких, співробітників, учнів, володів тонким, добрим гумором.

Пам'ять про відомого українського історика, добру і чуйну людину – О. П. Крижанівського назавжди залишиться в серцях його колег та численних учнів.

Список використаних джерел

1. Архів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – Спр. зв. 2010. – ПВС – 3.
2. Крижанівський О. П. Порушення поміщиками інвентарної реформи 1847-1848 рр. (на матеріалах Волинської губернії) // Вісник Київського університету. Серія Історії. – 1969. – № 11. – С. 103-111.
3. Крижанівський О. П. Література і джерела про інвентарну реформу 1847-1848 рр. у Правобережній Україні // Архіви України. – 1970. – №1. – С. 73-74.
4. Крижанівський О. П. Селянські рухи у Волинській губернії після інвентарної реформи 1847-1848 рр. // Український історичний журнал. – 1970. – №3. – С. 105-107.
5. Крижанівський О. П. Інвентарна реформа 1847-1848 рр. в Волинській губернії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук. – К., 1970.
6. Крижановский О. П. Церковь в социально-экономическом развитии Правобережной Украины в XVIII – первой половине XIX в.: автореф. дис. на соискание ученой степени доктора ист. наук. – К., 1992.
7. Крижанівський О. П. Церква у соціально-економічному розвитку Правобережної України (XVIII – перша половина XIX ст.). – К., 1991.
8. Крижанівський О. П., Плохій С. М. Історія церкви та релігійної думки в Україні: У 3-х книгах. – К., 1994. – Кн. 3.
9. Крижанівський О. П. Історія Стародавнього Сходу: Курс лекцій. – К., 1996.
10. Крижанівський О. П. Історія Стародавнього Сходу: Підручник. – К., 2000.
11. Крижанівський О. П., Хірна О. О. Історія середніх віків. Підручник для 7-го класу середньої школи. – К., 1998.
12. Крижановська О. О., Крижановський О. П. Історія середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: Курс лекцій. – К., 2004.

Надійшла до редколегії 14.05.14

Н. Рудь, канд. іст. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

О. П. КРИЖАНОВСКИЙ (1944-2010) И ЕГО ВКЛАД В ИСТОРИЧЕСКУЮ НАУКУ

В статье рассматривается жизненный путь и педагогическая деятельность О. П. Крижановского (1944-2010), а также его вклад в изучение древнего Востока, западноевропейского средневековья, историю церкви и религиозной мысли в Украине в XVIII – первой половине XIX в.

Ключевые слова: Крижановский О. П., жизненный путь, научно-педагогическая деятельность, востоковедение, церковно-религиозная жизнь, Украина XVIII – XIX в.

N. Rud, PhD (equiv. in History), Associate Prof.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

O. KRYZHANIVSKYI (1944-2010) AND HIS CONTRIBUTION TO THE HISTORY

The article deals with the life and teaching activities of the famous Ukrainian historian O. Kryzhanivskyi (1944-2010) and his contribution to the study of the ancient East, medievalism and church history and religious thought in Ukraine in the 18th – early 19th century.

Keywords: Kryzhanivskyi O., biography, scientific and educational activities, orientalism, church and religious life, Ukraine of the 18th – 19th centuries.

УДК: 321.02:33.021.8 "1994-1999" Кучма

С. Шкабко, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ЛЕОНІДА КУЧМИ (1994-1999 РР.): СПРОБИ РЕФОРМ

У статті розглядаються основні заходи Президента України Леоніда Кучми щодо проведення реформ в економічній сфері в 1994-1999 рр.

Ключові слова: Україна, Кучма, реформи, приватизація, гривня.

Період другої половини 1990-х рр. став яскравим вираженням проблематичності та закостенілості суспільно-політичного, а також економічного життя в державі. Перші роки незалежності були досить непростими, а тому вибори 1994 року були пов'язані зі сподіваннями обрати гідного, антикризового Президента, який змінить

кардинально ситуацію в економіці та зупинить колапс. Реформи давно уже назріли, отже важливе місце займала програма змін та перетворень.

Мета статті – прослідкувати основні економічні заходи Леоніда Кучми в період першої каденції та виявити їхній вплив на соціально – економічний стан в суспільстві.

© Шкабко С., 2014

Дане питання є досить актуальним на сьогоднішній день, позаяк саме зараз потрібно об'єктивно та виважено проаналізувати кроки другого Президента України для стабілізації та спроби реформування економічної сфери країни. В історіографії дана проблема почала висвітлюватись ще з кінця 1990-х, однак ці оцінки були передчасними та досить часто суб'єктивними. Такі підходи мали місце в працях А. Виттковски [1], В.Гриньова [2] та В.Пинзенника [11]. Більш ґрунтовно та послідовно до вивчення даної проблеми підійшов А.Гальчинський [3], який у своїй праці приділив велику увагу економічним перетворенням в державі, адже сам був причетним до їх розробки та реалізації. Однак ця тематика потребує більш детального та сучасного підходу, неупередженого висвітлення державної політики президента Кучми в економіці під час першої каденції.

Обрання Леоніда Кучми на президентську посаду у липні 1994 року стало новою віхою в процесі державотворення молодого незалежної української держави. Новий глава держави зіткнувся з великим комплексом проблем в різних сферах, зокрема економічній. Трьохлітнє президентство Леоніда Кравчука не принесло довгоочікуваних зрушень та змін. Це пояснювалося, в основному, трьома причинами: 1) державні інститути були достатньо слабкими через невизначеність конституційних повноважень, що призводило до блокування ініціатив один одного; 2) в економіці домінуючі позиції займала промисловість, що не давало поштовхів до розвитку сільського господарства, ринку послуг та сервісів; 3) відсутність розуміння економічної стратегії та використання наявних державних коштів за сферою ефективного застосування [1, с. 99].

Ситуація на середину 1990-х років була досить напруженою та складною, вимагала термінових та продуманих дій. Відразу після перемоги на президентських виборах 1994 року команда новообраного глави держави розпочала свою роботу щодо напрацювання програми широких економічних реформ, так як економічні питання були одними з основних в передвиборчій стратегії Леоніда Кучми. У 1994 році падіння обсягів валового внутрішнього продукту в Україні було більшим, ніж у середньому по країнах СНД. Так, падіння ВВП склало 23 % до рівня 1993 року, а промислового виробництва – 28 % [6, с. 31].

Економічна ситуація в державі була доволі проблематичною: фінансова та грошова системи були в катастрофічному становищі, інфляція становила 10250 %, курс карбованця щодо долара США девальював у 8,3 рази [4, с. 14]. Одним із перших заходів Леоніда Кучми на посаді було підписання указу Президента України від 5 серпня 1994 року "Про порядок надання у 1994 році фінансової підтримки підприємствам", яким передбачалося надання на зворотній основі фінансової допомоги підприємствам, державна частка яких перевищувала 50 %. Кабінету міністрів доручалося підготувати документи для асигнування зазначених цілей [14].

Для розробки плану реформ на посаду радника президента з макроекономічних питань був призначений Анатолій Гальчинський, завідувач відділу міжнародних валютно – фінансових відносин Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України [15]. Варто зазначити, що Анатолій Гальчинський ще в червні 1994 року запропонував проект грошової реформи в Україні. Він переконував, що запровадження повноцінної грошової одиниці – гривні є давно назрілим і необхідним кроком, адже купонно-карбованець як тимчасова одиниця не виконував своєї ролі в фінансовому житті держави. Цілі грошової реформи вбачалися в утворенні грошової системи, яка була б втіленням ринкової економіки, реформуванні банківської системи, заміні ку-

понно-карбованця на повноцінну гривню [12]. Слід зауважити, що було представлено два варіанти введення вітчизняної валюти: 1) запровадження гривні на основі паралельного обігу, що передбачало введення в обіг валютної гривні в якості національної банкноти, а також залучення в обіг приватизаційної гривні; 2) механізм одномоментного запровадження в обіг гривні, що мало на меті запустити в обіг гривню відразу, попередньо визначивши дату проведення реформи. Передбачалося видання Указу Президента про введення нової грошової одиниці за 10-15 днів до проведення обміну карбованців на гривню, встановлювався курс деномінації карбованця до гривні в співвідношенні 10000 до 1, а також проведення обміну протягом 21-28 днів. Однак, одномоментного запровадження в обіг гривні було доцільним за умови досягнення певної цінової стабілізації, утримання у встановлених границях бюджетного дефіциту та відповідного урівноваження платіжного балансу. При відсутності вказаних передумов застосовувалась схема паралельного обігу гривні та карбованця і поступового витіснення останнього.

Схема одномоментного запровадження гривні встановлювала фіксований курс гривні по відношенню до карбованця; у відповідності з фіксованим курсом гривні проводилася деномінація грошового обігу та відповідним чином змінювалися роздрібні ціни; готівкові кошти фізичних та юридичних осіб, вклади населення конвертувалися в гривню за спеціальною схемою; строк одномоментного запровадження в загальний обіг гривні не міг перевищувати одного місяця. Інша схема, поступова, впроваджувала гривню в роздрібний обіг. Виплати населенню заробітної плати та інших доходів здійснювалися у фіксованому курсовому співвідношенні у карбованцях і гривні. Передбачалося здійснення поетапної готівкової конвертації депозитів населення в гривню. На час реформи мала бути впроваджена система державного страхування грошових заощаджень населення від інфляції [12].

13 вересня 1994 року Президент України видає Указ "Про організаційне забезпечення підготовки пропозицій з питань макроекономічної політики та реформування економіки", що постановляв створити при Президенті Колегію радників з питань макроекономіки, яка мала готувати пропозиції щодо перспективного розвитку економіки. Дану Колегію очолював Радник Президента з питань макроекономіки. До її складу входили позаштатні радники Президента України з основних напрямків макроекономічної політики: Володимир Бородюк, Валерій Геєць, Петро Мірошников, Володимир Михалевич, Юрій Пахомов, Олександр Пасхавер, Віктор Пинзеник, Петро Саблук, Володимир Черевань [16;17].

Дана команда економістів на чолі з радником Президента Анатолієм Гальчинським підготувала програму перетворень, що мала на меті стабілізувати ситуацію в фінансово-економічному секторі. Вже 4 жовтня був готовий проект Доповіді Президента України у Верховній Раді на 95 сторінках, що включав два глобальних розділи: "Стан соціально-економічної ситуації в Україні" та "Новий курс соціально-економічної політики". Другий розділ містив шість параграфів: "Завдання фінансової стабілізації, зміцнення банківської системи та національної грошової одиниці", "Інституціональні перетворення", "Структурна політика", "Житлова політика", "Аграрна політика", "Соціальна політика" [9]. В кінцевому варіанті програму перетворень було зменшено до 19 сторінок, а суттєвою відмінністю від першопочаткового варіанту стала заміна четвертого параграфу другого розділу "Житлова політика" на "Аграрну реформу", п'ятою позицією стала "Зовнішньоекономічна політика".

Це свідчило про пріоритет розвитку економіки та її інтеграції до світового ринку [8, с. 24].

Також до роботи в ролі експертів долучилися відомий шведський економіст Андерс Аслунд та позаштатний радник президента Богдан Гаврилишин. Даючи оцінку розробленому документу останній зазначив: "Я прочитав його чернетку, зробив кілька коментарів, а потім з великим задоволенням слухав, як президент Кучма презентував програму парламенту 11 жовтня 1994 року. Програма не була бездоганна, але вона була досить смілива. Вона давала нові підстави для сподівань" [2, с. 253].

11 жовтня 1994 року Президент України Леонід Кучма виступив на пленарному засіданні Верховної Ради України зі зверненням "Шляхом радикальних економічних реформ", у якому визначалися стратегічні завдання і загальні положення трансформації української економіки, її перетворення на найближчу перспективу. Незважаючи на протистояння з депутатським корпусом, а також розбіжності в баченні реформ, програма перетворень була схвалена. В проекті була зафіксована економічна ідеологія, яка мала об'єднати всі гілки та структури влади на шляху до змін в економічній сфері. Згідно доповіді Президента, уряд був відповідальним за втілення в життя прийнятих ініціатив. Передбачалося, що Кабінет Міністрів мав вирішити першочергово такі завдання: подолання платіжної кризи, створення умов для розвитку фондового ринку, прискорення проведення приватизації, здійснення банківської та грошової реформ.

Загалом, програма перетворень передбачала декілька концептуальних напрямків. Важливим завданням була інфраструктурна розбудова, що мала базуватись на ринкових засадах, і мала завершити процес створення цілісної національної економіки. Основою стратегічного курсу реформ мала стати макроекономічна стабілізація, що поєднувала одночасну фінансову та грошову стабілізацію. Ці заходи мали сприяти створенню привабливого інвестиційного клімату та передумов для економічного зростання. В той же час необхідним кроком виходу із фінансової кризи повинна була стати цінова лібералізація. Варто зазначити, що подібні ініціативи мали місце в часи прем'єрства Леоніда Кучми. Саме тому основним стержнем економічної політики 1994-1999 рр. стало проведення послідовного курсу щодо цінової лібералізації як запоруки подолання надмірного адміністративного управління в минулі роки [3, с. 142].

Не менш важливим напрямком трансформацій була передбачена політика прискорення приватизації. Попередні спроби повільного роздержавлення себе повністю дискредитували і вичерпали, тому важливим фактором зрушень повинно було стати формування приватного сектору, створення національного капіталу, забезпечення конкурентних умов для розвитку бізнесу. Третім блоком реформ стала земельна реформа, яка мала на меті демонтувати залишки старої радянської колгоспної системи, наділити громадян землею та перевести сільське господарство на ринкові рейки функціонування та розвитку. Наступним кроком у проведенні заходів модернізаційного характеру стало поетапне інтегрування української економіки в світовий економічний простір. Ключове завдання полягало не лише в адаптації до міжнародних стандартів законодавства та знятті митних бар'єрів, а в підготовці та підвищенні конкурентоспроможності важливих галузей української економіки до правил гри на світових ринках [7, с. 506].

Варто зазначити, що після проголошення програми "Шляхом радикальних економічних реформ" надійшла велика кількість пропозицій до її змісту. Зокрема, Рівненський облвиконком висловив свої зауваження та рекомендації до розділу "Новий курс соціально-еконо-

мічної політики", які по суті, мали раціональне зерно. Пропонувалося посилити відповідальність за несплату податку з прибутків підприємств, заборонити проплату одного підприємства за інше в законодавчому порядку з метою забезпечення контролю за платіжкою – розрахунковими операціями. Також однією з ініціатив було забезпечення рівних можливостей приватизації державного майна для громадян. Важлива роль надавалась стимулюванню зовнішньоекономічної діяльності, яка мала забезпечуватись пільговим оподаткуванням [13].

Приватизація в Україні займала чільне місце в економічних планах президентської команди. Період 1995-1999 рр. увійшов в історію як "етап масової приватизації". Він характеризувався використанням приватизаційних паперів для залучення широких мас населення до придбання акцій малих та великих підприємств державної форми власності. Варто наголосити, що основну ініціативу щодо проведення приватизації проявив саме президент Кучма, адже Верховна Рада досить часто провалювала чи відтерміновувала затвердження державних програм з цього важливого питання. Так, протягом вище зазначеного періоду, саме завдяки президентським указам в 1995, 1996, 1999 рр., здійснення приватизації ставало реальністю та необхідністю. Основними об'єктами приватизаційних заходів були промислові підприємства, що виробляли продукцію в різноманітних галузях: машинобудування, хімічна промисловість, металургія, військова сфера, авіабудування [10, с. 137].

Не можна не відмітити припущення деяких авторів, що сама кампанія приватизації державного майна проводилась досить непрозоро та непослідовно, відсутній був чіткий алгоритм дій. Існує думка, що результати приватизації є не наслідком помилок осіб, відповідальних за проведення реформ, а цілеспрямованою політикою, направленою на задоволення інтересів вузького кола осіб. Проте варто наголосити, що об'єктивно мало місце як і одне, так і інше [5, с. 220].

Особлива роль в стабілізаційному пакеті реформ надавалась втіленню в життя повноцінної ефективної грошової реформи. Завдання проведення в Україні грошової реформи, запровадження в обіг національної грошової одиниці – гривні було проголошено ще в 1990 р. Грошова реформа мала стати рушієм процесів перетворення, перебудови фінансової та банківської системи, становлення грошового та фондового ринків. Однак здійснити необхідні зміни не вдалося через відсутність політичної волі. Запровадження 10 січня 1992 р. купонів було вимушеним та виправданим кроком, але водночас досить обережним заходом. Прихід на президентську посаду Леоніда Кучми зрушив справу з мертвого місця. В жовтні 1994 р. був виданий указ про створення Державної комісії з проведення грошової реформи. В липні 1995 р. було створено робочу групу з опрацювання нормативних документів щодо проведення реформи, до складу якої увійшли М.Саблук, А.Мороз, А. Даниленко, В.Терпило, Н.Дорофєєва, а також А.Гальчинський, який очолював групу. Вона підготувала пакет документів, що передбачали проведення реформи в жовтні 1995 р. Проте позиція прем'єр – міністра України Євгена Марчука, а також Голови Національного банку Віктора Ющенка щодо відкладення реформи ще на рік визначила результат. 25 серпня 1996 р. був підписаний Указ Президента "Про проведення грошової реформи", згідно з яким з 2 вересня 1996 р. запроваджувалася в обіг національна валюта – гривня. Незважаючи на затягування та запізнілість реформи, вона вважається чи не головним ключовим засобом подолання економічної кризи, стабілізації фінансової системи. Однією з переваг змін було збереження наявних грошових заоща-

джень громадян та грошових активів суб'єктів господарювання. Варто відзначити, що грошова реформа пройшла досить організовано, це було заслугою Національного Банку України. Проте не слід забувати, що існувало достатньо ресурсів та часу для підготовки втілення заходів на практиці [3, с. 210].

Важливим наслідком проведення грошової реформи стало відновлення довіри до національної валюти. Так, на початок 1996 р. сума депозитних вкладів населення становила 536,5 млн. грн., уже за два роки – 1708,4 млн. гривень. Стабілізація національної валюти дала змогу у вересні 1996 року ввести в обіг нову грошову одиницю – гривню. Запровадження гривні не було технічним рішенням. Віктор Пинзеник, міністр фінансів в багатьох урядах незалежної України, вбачав у цьому те, що на карбованці, який прийняв на себе удар інфляції, стояло тавро тимчасовості, тому суспільство чекало на його заміну. Отже, введення гривні відкрило можливості для інвестування в українську економіку та її структурної перебудови [11, с. 39].

Безумовно, завдання, які поставив Президент Кучма для реалізації, були досить амбіційними та ризикованими, але це було необхідно в умовах проблемної економіки та кризи всередині країни. Глава держави з однієї сторони був прихильником ринкових трансформацій, проте радянський досвід ракетобудівника та керівника "Південмашу" змушували його проводити досить обережну політику щодо реалізації ринкових засад існування економіки.

Таким чином, підсумовуючи вище зазначене, можна констатувати, що ініційований та втілений командою Леоніда Кучми комплекс реформ та заходів у фінансово-економічній сфері був необхідним та важливим кроком для стабілізації та розбудови економічного життя української держави. Приватизація, збалансування державного бюджету, лібералізація цін, проведення грошової реформи – всі ці дії мали визначальний характер для покращення внутрішньополітичної ситуації в Україні. Проте не слід ідеалізувати проведені заходи, вони містили велику кількість негативних моментів: половинчатість реформ, непослідовність, непрозорі умови приватизації. В цілому, можна стверджувати, що еко-

номічна ситуація була нормалізована завдяки зусиллям адміністрації Леоніда Кучми, були закладені передумови для зростання реального сектора економіки та виходу України на новий етап розвитку.

Список використаних джерел

1. Виттковски А. Пятилетка без плана. Украина:1991-1996. Формирование национального государства, экономики, элиты; пер. с нем. – К.: Сфера, 1998. – 240 с.
2. Гаврилишин Б. Д. Залишаюсь українцем. – К.: Університетське видавництво "Пульсари", 2011. – 288 с.
3. Гальчинський А.С. Нотатки радника Президента. Десять років з Президентом Леонідом Кучмою / А.С. Гальчинський – К.: Либідь, 2013 – 581 с.
4. Гальчинський А.С. Суперечності реформ: у контексті цивілізаційного процесу / А.С. Гальчинський. – К.: Українські пропілеї, 2001. – 320 с.
5. Гринев В.Б. Потерянное десятилетие – контуры новейшей политической и экономической истории Украины / В.Б. Гринев, А.С. Гугель. – К.: МАУП, 2001 – 432 с.
6. Економічна доповідь Президента України 1994 рік. – К., 1995 – 202 с.
7. Кучма Л.Д. Кроки становлення національної економіки, 1994-2004 роки: у 2 кн. / Леонід Кучма. – К.: Либідь, 2008 – Кн.1: Подолання кризи. Радикальні економічні реформи, 1994-1999 роки. – 520 с.
8. Кучма Л.Д. Україна: шляхом реформ / Л.Д. Кучма. – К.: Видавничий дім "Альтернативи", 2003. – 448 с.
9. Матеріали до доповідей Президента України з соціально – економічних питань. – ЦДАВО, ф.5233, оп. 2, спр. 85, арк. 8-95.
10. Падалка С.С. Приватизація в Україні: перші підсумки та уроки (1991-2009) / С.С. Падалка. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – 362 с.
11. Пинзеник В.М. Коні не винні: Реформи чи їх імітація. – 2-ге вид., доп. / В.М. Пинзеник. – К.: Академія, 1999 – 127 с.
12. Програма проведення грошової реформи в Україні (другий етап). – ЦДАВО, ф.5233, оп. 2, спр. 84, арк. 26-54.
13. Пропозиції і зауваження Рівненського обласного об'єднання до розділу "Новий курс соціально-економічної політики". – ЦДАВО, ф.5233, оп. 2, спр. 86, арк. 24-31.
14. Указ Президента України "Про порядок надання у 1994 році фінансової підтримки підприємствам" №428/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/428/94>
15. Указ Президента України "Про радника Президента України з питань макроекономіки" №438/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/438/94>
16. Указ Президента України "Про організаційне забезпечення підготовки пропозицій з питань макроекономічної політики та реформування економіки" №523/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/523/94>
17. Указ Президента України "Про призначення позаштатних радників Президента України з питань економічної політики" №524/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/524/94>

Надійшла до редколегії 14.05.14

С. Шкабко, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЕКОНОМІЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ЛЕОНИДА КУЧМЫ (1994-1999 ГГ.): ПОПЫТКИ РЕФОРМ

В статье рассматриваются основные мероприятия Президента Украины Леонида Кучмы по проведению реформ в экономической сфере в 1994-1999 гг.

Ключевые слова: Украина, Кучма, реформы, приватизация, гривна.

S. Shkabko, Graduate Stud.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE ECONOMIC POLICY OF LEONID KUCHMA (1994-1999): THE REFORM EFFORTS

The article reviews the main events of the President of Ukraine Leonid Kuchma for reform in the economic sphere in the 1994-1999.

Key words: Ukraine, Kuchma, reforms, privatization, UAH.

УДК 94(477-25):291.37"17"

Я. Шульга, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПОВСЯКДЕННЯ ПРОЧАН У КИЄВІ У XVIII СТ.: ПРАКТИКИ ТА ДЕВІАЦІЇ

В публікації висвітлюється повсякдення прочан у Києві у XVIII ст. Показані побутові аспекти життя прочан у міс-ті та девіантні ситуації.

Ключові слова: прочани, Київ, повсякдення, кияни, українське бароко.

Невід'ємною частиною традиційної культури українців є народна релігійність, важливе місце у якій традиційно займали паломництва і богомільля, що носили не

формальний характер, а ретранслявали глибинні інтенції народного благочестя.

Проблема паломництва до київських православних святинь у XVIII ст. на сьогодні є слабо вивченою. При-

© Шульга Я., 2014